

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs	
Kd Martin Blomqvist		OP SA 12-15	
Handledare			
		Antal ord: 9 160	
ÖvLt. Anders Malm	Beteckning	Kurskod	
Fil. Dr. Dan Öberg		1OP147	
NATOS MISSLYCKANDE ATT UNDVIKA CIVILA DÖDSFALL I LIBYEN 2011			
<u>ABSTRACT:</u>			
<p>This study revolves around the NATO-led Operation Unified Protector in Libya 2011. The military campaign was executed under a UN mandate to protect the Libyan civilian population. Despite the mandate civilians died because of NATO bombings. The purpose of this study is to identify inadequate measures in avoiding civilian casualties during the operation and to continue to work towards minimizing civilian casualties caused by military organizations in international interventions.</p>			
<p>Early in the operation, NATO's objective altered from protecting the civilians to overthrowing the Libyan regime. At the same time NATO changed its military targeting. This study concludes that the alteration of the primary objective to have increased the risk of harming innocent civilians in the area of operation because the protection of civilians became a secondary objective.</p>			
<u>Nyckelord:</u>			
Väpnad humanitär intervention, Libyen, targeting, Operation Unified Protector, civila			

Innehållsförteckning

BEGREPP OCH FÖRKORTNINGAR.....	4
1. INLEDNING.....	5
1.1 Tidigare forskning	6
1.1.1 James D. Wright	6
1.1.2 W. J. Fenrick	7
1.1.3 Alan J. Kuperman	7
1.1.4 James Pattison	8
1.2 Problemformulering	8
1.3 Syfte och forskningsfrågor	9
1.3.1 Syftet med uppsatsen	9
1.3.2 Forskningsfrågor	9
1.5 Disposition	10
1.6 Centrala begrepp	11
1.6.1 Väpnad humanitär intervention (VHI)	11
1.6.2 Targeting	11
2. METOD	12
2.1 Forskningsstrategi.....	12
2.2 Insamling av empiri.....	13
2.2.1 Material och källkritik	14
2.3 Bearbetning av empiri	15
3. TEORI.....	16
3.1 Motivering av teori	16
3.2 The enemy as a system.....	17
3.3 Operationalisering	18
3.4 Doktrinärt diskussionsunderlag.....	19
3.4.1 Time-sensitive Target (TST).....	19
4. EMPIRI.....	20
4.1 Målsättningen med OUP	20
4.2 NATO:s targeting under OUP.....	21
4.3 Civila dödsfall.....	23
4.3.1 19 juni (Souk al-Juma).....	23
4.3.2 20 juni (Sorman).....	24
4.3.3 4 augusti (Zliten)	24
4.3.4 8 augusti (Majer).....	24
4.3.5 29 augusti (Bani Walid).....	25
4.3.6 25 september (Sirte)	25
4.4 Analys.....	25
4.4.1 Forskningsfråga 1: När ändrades målsättningen med OUP?.....	25
4.4.2 Finns det en skillnad i NATO:s targeting innan respektive efter ändringen av målsättningen med operationen? Om ja, vilken?	26
4.4.3 Vilka målkategorier resulterade i civila dödsfall?	27

5. RESULTAT	29
5.1.1 Forskningsfråga 2: Ändrades NATO:s targetering efter målsättsändringen? Om ja, hur?	29
5.1.2 Forskningsfråga 3: Vilka kopplingar mellan de incidenter där civila dödsfall förekommit och NATO:s targetering kan identifieras?	29
6. SLUTSATS OCH DISKUSSION	30
6.1 Slutsats.....	30
6.1.1 Sammanfattning.....	31
6.2 Diskussion	32
6.2.1 Forskningens betydelse för yrkesrollen	33
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	34
Litteratur.....	34
Artiklar	34
Rapporter.....	35
Elektroniska källor	35
Övrigt	35

Begrepp och förkortningar

C2	militär ledningsförmåga (Command and Control)
FN	Förenta Nationerna
FOI	Totalförsvarets Forskningsinstitut
RtoP	en stats skyldighet att beskydda sin befolkning
PGM	högprecisionsammunition (Precision-guided munitions)
NFZ	flygfri zon
OUP	Operation Unified Protector (NATO:s operation i Libyen 2011)
TST	tidskänsligt mål (time-sensitive target)
UNSCR	Resolution utgiven av Förenta Nationernas Säkerhetsråd

1. Inledning

De senaste årtiondena har västvärldens nationer bistått alltmer med militära styrkor i insatser utomlands, i väpnade humanitära interventioner och irreguljära konflikter.

Biståndet har bestått av mark- sjö- och luftoperationer vilka har syftat till att skydda civila i det drabbade området samt att värna om de deltagande nationernas intressen utomlands. Exempel på detta är interventionen i Libyen 2011 och den pågående insatsen i Afghanistan.

Att i militära interventioner minska bidraget av marktrupper och att istället bistå med flygstridskrafter har blivit alltmer vanligt. I Libyen 2011 var huvudbiståndet flyg- och sjöstridskrafter. NATO bistod inte alls med stridande markförband medan ett fåtal nationer enbart bidrog med markoperativa specialförband.¹ I det pågående kriget mot ISIL har Barack Obama infört en ny policy för amerikanskt militärt deltagande i Mellanöstern; ”no fighting ground troops in Iraq”. USA bidrar istället med militära resurser vilka ska stödja de lokala stridande markförbanden. De kommer dock att bruka flygstridskrafter som stridande resurs.² Att minska bidrag på marken och att istället bidra med flygstridskrafter ställer höga krav på genomförandet av operationer, på grund av svårigheten att undvika skada på civila då konflikten äger rum i eller i anslutning till tätbefolkade områden.

Synen på mänskligt lidande i krig har ändrats sedan det andra världskriget.³ Att minimera civila skador och dödsfall är i dagens insatser en framgångsfaktor på grund av vikten i att ha stöd från lokalbefolkningen insatsområdet samt från globala åskådare.⁴ Dessutom berör en minimering av civil skada och dödsfall den moraliska aspekten av krigföring, i synnerhet i väpnade humanitära interventioner (VHI). Att undvika civila dödsfall är i den typen av konflikter den absoluta tyngdpunkten eftersom syftet med insatsen är att skydda civila.⁵

---

¹ Mohlin, M., Wagnsson, C. & Engelbrekt, K. 2014, *The NATO Intervention in Libya: Lessons learned from the campaign*. Routledge Ltd, GB, s. xvii.

² Kaplan, R. 2014. *Obama says it again: No ground troops in Iraq*. Cbsnews.com: <http://www.cbsnews.com/news/obama-says-it-again-no-ground-troops-in-iraq/> [Hämtad 2015-04-07].

³ Fenrick, W.J. 2001, "Targeting and Proportionality during the NATO Bombing Campaign against Yugoslavia", *European Journal of International Law* 12 (3): 489-502, s. 502.

⁴ Corum, J.S. & Johnson, W.R. 2003, *Airpower in small wars: fighting insurgents and terrorists*, University Press of Kansas, Lawrence, Kan, s. 428-429.

⁵ Scheid, D. E. 2014, *The ethics of armed humanitarian intervention*, Cambridge University Press, New York, s. 3.

Den insats som NATO ledde under Libyenkrisen 2011, Operation Unified Protector (OUP), var en VHI som legitimerades med mandatet att skydda den libyska civilbefolkningen.⁶ Trots mandatet och NATO:s försiktighetsåtgärder för att minimera den civila påverkan förekom det civila dödsfall orsakade av insatsstyrkan under operationen. De räknades, enligt FOI:s rapport om insatsen, till hundratals eller lägre.⁷ Denna uppsats har avsikten att undersöka varför civila skadades och dödades på grund av NATO:s agerande under OUP.

1.1 Tidigare forskning

Att försöka besvara varför civila kommer till skada i väpnade konflikter har granskats av många utifrån flera olika synvinklar. Forskningen kring krig och dess påverkan på civila kretsar framförallt kring krigs legalitet samt krigföringens moral och etik. Den berör sällan hur krig bör föras för att minimera antalet civila dödsfall. I delkapitlen nedan förklarar författaren tidigare forskning inom ämnesområdet som ligger till grund för uppsatsens problemformulering.

1.1.1 James D. Wright

Forskningen kring krigs legalitet omfattar problematiken i att avgöra om brott mot lagen begåtts eller inte. Ett exempel på forskning inom folkrätten är Jason D. Wright som beskriver komplexiteten i att tolka de internationella humanitära lagarna. Han undersöker i sin artikel "'Excessive' ambiguity: analyzing and refining the proportionality" standard betydelsen av begreppet "övervåld" inom väpnade konflikter och han menar att det inte går att definiera hur mycket våld som är för mycket våld och därmed olagligt våld enligt folkrätten.⁸ Enligt folkrätten ska risken för civilbefolkningen vägas mot nyttan av ett angrepp.⁹ Fenrick fann att de målvalsprocesser som definieras i amerikansk doktrin syftar till att undvika att bryta mot de folkrättsliga lagarna, inte till att undvika skada på civila totalt. Så länge den målvalsprocess som redovisas i doktrinen används kan de amerikanska beslutsfattarna argumentera mot överbruk av våld.¹⁰ Skada på civila kan därför inte uteslutas helt i krig.

---

⁶ Lindvall, A. & Forsman, D. & Totalförsvarets forskningsinstitut, 2012, "Internationella insatser i Libyen 2011". Avdelningen för försvarsanalys, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Stockholm, s. 13.

⁷ Lindvall & Forsman, 2012, s. 46.

⁸ Wright, J. D. 2012, "'Excessive' ambiguity: analyzing and refining the proportionality standard", International Review of the Red Cross 94 (886): 819-854, s. 853-854.

⁹ Wright, 2012, s. 827.

¹⁰ Ibid, s. 832-833.

1.1.2 W. J. Fenrick

W. J. Fenrick undersöker i sin artikel "Targeting and proportionality in Yugoslavia" NATO:s deltagande i den väpnade humanitära interventionen under Kosovokriget 1999, Operation Allied Force (OAF). Han undersöker interventionen utifrån ett folkrättsligt perspektiv och därmed proportionaliteten i NATO:s agerande. Han formulerar i sin slutsats en tes ett absolut minimum av civila dödsfall (vilket kan likställas med en "nollvision") bör kunna uppnås under en VHI utförd av en organisation som NATO:

"One might reasonably expect that when wealthy democracies such as the NATO states engaged in a conspicuously limited war for humanitarian purposes that civilian casualties and damage to civilian objects will be reduced to an absolute minimum."¹¹

Fenrick menar att nollvisionen bör kunna uppnås inom en VHI på grund av de förutsättningar som föreligger och att en VHI därmed skiljer sig från andra insatstyper i förhållningen till de civila i insatsområdet. Fenrick tillägger dock att nollvisionen omöjligt kan uppnås i konflikter där militära mål befinner sig i eller i anslutning till tätbefolkade områden eftersom tillgången till precisionstyrd ammunition (PGM:s) har resulterat i en utökning av måltyper som väljs att angripa från luften.¹²

1.1.3 Alan J. Kuperman

Forskning om den humanitära interventionen i Libyen 2011 undersöker Alan J. Kuperman i sin artikel "A Model Humanitarian Intervention? Reassessing NATO's Libya Campaign" syftet med interventionen och huruvida NATO hjälpte eller stödde det libyska folket genom deras insats. Han formulerar att NATO:s mål tidigt i operationen ändrades från att skydda civilbefolkningen till att avsätta den libyska regimen. Att ändra målet var, enligt honom, en brist i operationen eftersom Gadaffistyrda styrkor sedan tidigt i konflikten slutade attackera civila avsiktligt. De ska däremot ha angripit de beväpnade rebellerna, vilket inte bröt mot de humanitära lagarna. Kuperman undersöker följden av måländringen och NATO:s stöd av

---

¹¹ Fenrick, 2001, s. 502.

¹² Ibid, s. 502.

rebellerna. Stödet menar han ska ha intensifierat konflikten och samtidigt utökade risken för de civila i området.¹³

1.1.4 James Pattison

Ytterligare forskning om OUP och NATO:s försök till att skydda civilbefolkningen har genomförts av James Pattison. Han redovisar sin granskning av konflikten utifrån ett etiskt och moraliskt perspektiv i sin artikel "The Ethics of Humanitarian Intervention in Libya". I sin undersökning finner även han att ändringen av målsättningen med operationen som bristfällig utifrån det ursprungliga syftet med insatsen. Han menar att inledningen av operationen var moraliskt försvarbar eftersom insatsen räddade civila liv och att "saving some lives is better than saving none".¹⁴ Dock menar han att ändringen av målsättningen inte var moraliskt korrekt utifrån syftet med en väpnad humanitär intervention.¹⁵ Att övergå till en operation med målet att störta regimen menar James Pattison var mer riskfylld gentemot civilbefolkningen än en VHI. Han spekulerar kring att ändringen av det politiska målet skulle ha ändrat de militära mål som NATO valt att bekämpa.¹⁶ Dock utvecklar han inte sin tes kring detta.

1.2 Problemformulering

Fenrick formulerar i sin slutsats om NATO:s deltagande i Kosovokriget att civila dödsfall bör kunna minimeras till att uppnå en nollvision under en väpnad humanitär intervention utförd i rika demokratier, såsom NATO. Dessa förutsättningar förelåg även under Operation Unified Protector. Trots detta förekom det civila dödsfall orsakade av NATO:s markmålsbekämpningar. Att civila dödsfall förekom under OUP kan förklaras med Fenricks slutsats att nollvisionen omöjligt kan uppnås i konflikter vilka utspelar sig i tätbefolkade områden eftersom de flesta markmålsbekämpningarna under OUP utfördes i tätorter.¹⁷ Det kan också förklaras genom Pattisons utvecklade tes om att NATO:s val av måltyper (targeting) ändrades i och med målsättningsändringen och därmed utsatte civilbefolkningen för en större risk. Att undersöka OUP utifrån Pattisons perspektiv kan bidra till förståelse för varför civila dödsfall orsakade av

---

¹³ Kuperman, A.J. 2013, "A Model Humanitarian Intervention? Reassessing NATO's Libya Campaign", *International Security* 38 (1): 105-136.

¹⁴ Pattison, J. 2011, "The Ethics of Humanitarian Intervention in Libya", *Ethics and International Affairs* 25 (3): 271-277, s. 276-277.

¹⁵ Ibid, s. 274.

¹⁶ Ibid, s. 272-273.

¹⁷ Lindvall & Forsman, 2012, s. 41.

NATO förekom under insatsen. Därför kommer författaren till denna uppsats att utveckla Pattisons tes genom att undersöka NATO:s targetering med hjälp av Wardens teori "The enemy as a system" samt amerikansk targetering-doktrin¹⁸ och besvara problemet:

Hur ökade NATO:s risk att döda civila i och med ändringen av den målsättningen med Libyeninsatsen?

1.3 Syfte och forskningsfrågor

1.3.1 Syftet med uppsatsen

Denna uppsats syftar till att uppnå en förståelse för hur målsättningen med en väpnad humanitär intervention påverkar risken att skada civila i insatsområdet. Den syftar därmed till att finna brister inom operationen Operation Unified Protector för att finna om ytterligare åtgärder kan vidtas för att undvika oavsiktliga bombningar av ickestridande parter i framtida konflikter.

För att uppnå detta skall uppsatsen undersöka om det finns en koppling mellan ändringen av målsättningen och de civila dödsfallen samt varför ändringen gjorde att civila dog på grund av NATO:s bombningar. Detta med anledning av Pattisons tes att målsättningsändringen med OUP ändrade NATO:s targetering och därmed ökade hotet för civilbefolkningen.

1.3.2 Forskningsfrågor

För att besvara problemformuleringen och därmed utveckla Pattisons tes om att målsättningen med operationen ändrade NATO:s targetering och därmed ökade risken för civilbefolkningen har författaren valt att bryta ned hans tes i tre komponenter. Komponenterna är: (1) ändringen av målsättningen med OUP, (2) NATO:s ändring av targetering samt (3) risken för att orsaka civila dödsfall. Författaren har därför valt att dela upp problemformuleringen i tre forskningsfrågor:

- 1. När ändrades målsättningen med OUP?**
- 2. Ändrades NATO:s targetering efter målsättsändringen? Om ja, hur?**
- 3. Vilka kopplingar mellan de incidenter där civila dödsfall förekommit och NATO:s targetering kan identifieras?**

---

¹⁸ Hur teorin används definieras i kapitel två samt kapitel tre och doktrinen användning förklaras i kapitel tre.

För att besvara forskningsfrågorna två och tre har författaren valt att operationalisera teorin "The enemy as a system" och använda operationaliseringen för att analysera den empiri som redovisas i kapitel tre. Forskningsfråga ett besvaras i analysen i kapitel fyra och frågorna två och tre kommer att besvaras i kapitel fem.

1.5 Disposition

- 1. Inledning:** I kapitel ett beskrivs inledningsvis problemet som ligger till grund för uppsatsen samt författarens motivering till val av ämnesområde. Därefter förklaras syftet med uppsatsen och de forskningsfrågor som författaren valt att dela upp undersökningen i.
- 2. Metod:** I kapitel två förklaras den forskningsstrategi som används av författaren för att besvara problemformuleringen samt den metod som används i insamlingen och bearbetningen av material som används för att besvara forskningsfrågorna.
- 3. Teori:** I kapitel tre förklarar författaren den teori som valts för att analysera den empiri som ligger till grund för undersökningen. Teorin kommer i kapitlet att operationaliseras av författaren för att användas som analysverktyg av empirin i kapitel tre. I kapitlet förklaras även delar av den targeting-metod som användes under OUP i syfte att använda de i för att dra slutsatser av resultatet för att besvara problemformuleringen.
- 4. Empiri:** I kapitel fyra redovisas inledningsvis det empiriska material som används för att besvara forskningsfrågorna och därefter analyseras empirin med hjälp av besvarandet av forskningsfråga ett samt operationaliseringen av teorin.
- 5. Resultat:** I kapitel fem besvaras forskningsfrågorna två och tre.
- 6. Slutsats:** I kapitel sex besvarar författaren uppsatsens problemformulering med hjälp av de slutsatser som kan dras utifrån analysen av materialet samt svaren på forskningsfrågorna. Slutligen diskuterar författaren undersökningens slutsats samt undersökningens validitet och dess relevans för yrkesrollen.

1.6 Centrala begrepp

Inom ämnesområdet finns ett flertal begrepp som är återkommande. Författaren har därför valt att i detta delkapitel av uppsatsen definiera de begrepp som är återkommande i den empiri som ligger till grund för denna uppsats. Detta syftar till att definiera den tolkning av begreppen som använts av författaren samt till att undvika alternativa tolkningar av begreppen hos läsaren.

1.6.1 Väpnad humanitär intervention (VHI)

Författaren har valt att använda definitionen av väpnad humanitär intervention formulerad av Don E. Scheid i hans bok *The Ethics of Armed Humanitarian Intervention*. En väpnad humanitär intervention är det som i dagligt tal felaktigt kortas ned till "humanitär intervention". En humanitär intervention är ett bredare begrepp som innefattar ett flertal underbegrepp, däribland väpnad humanitär intervention och humanitärt bistånd. Dessa två underbegrepp är vitt skilda i dess definition.

Underbegreppet väpnad humanitär intervention definieras enklast genom att dela upp det i dess tre beståndsdelar. Ordet "intervention" definieras enkelt som att "komma emellan" och är betydelsefullt därför att en part kommer emellan två eller flera andra parter. Ordet "humanitär" definieras syftet med interventionen och är enkelt förklarad ett *humanitärt* syfte, och därmed att skydda oskyldiga människor. Att interventionen är väpnad innebär att parten som ingriper använder sig av militära maktmedel för att uppnå dess mål.¹⁹

1.6.2 Targeting

Definitionen av targeting som författaren valt att använda är den som beskrivs i artikeln "Targeting the Ontology of War: From Clausewitz to Baudrillard" skriven av Astrid H.M. Nordin och Dan Öberg. De beskriver targeting som begrepp som framförallt förekommer i den operativa militära nivån. Targeting är ett hjälpmedel som sammanlänkar de strategiska målen med det taktiska agerandet. De måltyper som väljs att attackera på den taktiska nivån

---

¹⁹ Scheid, D.E. 2014, *The Ethics of Armed Humanitarian Intervention*, Cambridge University Press, New York, s. 3-4.

ska sträva mot att uppnå maximal strategisk effekt. Det förklaras på enklaste sätt som en krigsmakts fokusering i dess val av måltyper på den operativa nivån i dess krigsutövande.²⁰

2. Metod

I detta kapitel förklarar författaren den metod som används i undersökningen för att insamla material som syftar till att besvara uppsatsens forskningsfrågor och problemformulering. Inledningsvis motiveras författarens forskningsstrategi och därefter beskrivs metoden som används för insamling av empiri och den källkritik som beaktas i textanalysen. Slutligen förklaras den metod som använts i bearbetningen av materialet.

2.1 Forskningsstrategi

Problemet som författaren till denna uppsats besvarar baseras på NATO:s deltagande under Libyenkonflikten 2011. Undersökningen avgränsas därmed till en enfallsstudie. Avgränsningen motiveras med att fallet är intressant i sig självt eftersom det var en väpnad humanitär intervention med förutsättningar som enligt Fenricks slutsats bör ha resulterat i noll civila dödsfall.²¹ Att civila dog på grund av NATO:s deltagande gör därför fallet intressant och värt att undersöka för att kunna uppnå nollvisionen i framtida VHI:er. Val av att genomföra en enfallsstudie motiveras ytterligare eftersom problemet grundar sig i tidigare forskning och Pattisons tes om NATO:s deltagande i Libyen. Fallstudier syftar ofta till att generalisera fenomen i teoribildande syfte. Detta kan ibland bidra till kritik eftersom genomförandet av fallstudier kräver en trovärdighet i de generaliseringar som görs.²² Detta gäller inte enfallsstudier där istället kritiken vänder sig till att en generalisering inte kan göras genom att bara undersöka ett fall. Detta är ofta felaktigt eftersom en enfallsstudie istället kan uppfylla en tydligare specificering av en generalisering i undersökningen genom att enbart använda ett fall.²³ Författaren vill koncentrera sig på ett fall eftersom Pattisons tes berör specifikt NATO:s agerande i Libyen 2011. Därför undersöker författaren det enskilda fallet

---

²⁰ Nordin, A.H.M. & Öberg, D. 2014, "Targeting the Ontology of War: From Clausewitz to Baudrillard", *Millennium - Journal of International Studies* 43 (2): 392-410, s. 402.

²¹ Denscombe, M. 2009, *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Studentlitteratur, Lund, s. 66.

²² Denscombe, 2009, s. 72.

²³ Flyvbjerg, B. 2006, "Five Misunderstandings About Case-Study Research", *Qualitative Inquiry* 12 (2): 219-245, s. 219.

eftersom en undersökningsstrategi där ett flertal fall kanske inte skulle mynna ut i samma väsentliga resultat.²⁴

2.2 Insamling av empiri

För att insamla empiriskt material som kan användas för att besvara problemformuleringen använder sig författaren av en kvalitativ textanalys.²⁵ Metoden syftar till att finna specifika, relevanta delar, eller "tecken", i en större mängd text för att sedan sammanlänka dem så att de får en betydelse för undersökningen.²⁶ För att på enklaste sätt kunna identifiera vilka tecken som är av vikt för undersökningen har författaren valt att bryta ned problemformuleringen i tre forskningsfrågor:

1. När ändrades målsättningen med OUP?
2. Ändrades NATO:s targetning efter målsättsändringen? Om ja, hur?
3. Vilka kopplingar mellan de incidenter där civila dödsfall förekommit och NATO:s targetning kan identifieras?

Uppdelningen i tre forskningsfrågor tillåter ett systematiskt tillvägagångssätt i insamlingen av material som kan användas för att besvara problemformuleringen eftersom den klarlägger vilka tecken som är av betydelse för undersökningen. Forskningsfrågorna fungerar därmed även som en avgränsning i insamlingen av material. De tecken som är relevanta för denna undersökning är: (1) tidpunkten för ändringen av målsättningen, (2) NATO:s targetning under OUP och (3) den targetning som resulterade i civila dödsfall.

För att finna tecknen som är av vikt för undersökningen i en text använder sig författaren av nyckelord i sökningen av det empiriska materialet. Nyckelorden används för att lokalisera tecknen i en större mängd text, där majoriteten är irrelevant för undersökningen. Viktigt att beakta vid användandet av detta tillvägagångssätt är att inte ta tecknen ur dess kontext så att de får en annan betydelse än den som är menad i den ursprungliga texten. Nyckelorden som används för att finna tecken för att besvara fråga ett är: "målsättning" och "purpose" i syfte att finna de delar av texten som förklarar målsättningen med OUP under operationens gång. De nyckelord som brukas för att finna tecken som står i relation till forskningsfråga två

---

²⁴ Denscombe, 2009, s. 59-60.

²⁵ Författaren använder en metod som ofta används i genomförandet av en diskursanalys: diskursteori.

²⁶ Börjesson, M. & Palmblad, E. 2007, *Diskursanalys i praktiken*, Liber, Malmö, s. 35-36.

är: "target", "targeting", "attack", "mål", "markmålsbekämpning" och "slå ut" på grund av att de är allmänt återkommande inom targeting. I insamlingen av material som används för att besvara fråga tre används nyckelorden "target", "targeting" och "NATO" eftersom de tecken som är relevanta för att besvara frågan är de måltyper som NATO valde att angripa trots närvaron av civila.

2.2.1 Material och källkritik

För att besvara frågeställningarna ett och två har författaren använder författaren dels dokument publicerade av FN men framförallt litteratur som beskriver NATO:s deltagande i Libyen utifrån ett historiskt perspektiv som grundas på intervjuer och dokumentanalyser. Fördelen med intervjuer är att de ger ett djup i den information som författas. De tillåter en detaljrik insikt i vad människor på plats, informanterna, anser ha varit centrala faktorer under operationen. En direktkontakt med informanterna ökar dessutom validiteten eftersom feltolkningar av det material som insamlas kan minimeras genom att informanten tillåts kontrollera tolkningen innan publicering. Negativa faktorer gällande intervjuer som påverkar andrahandsbrukaren av materialet är framförallt tillförlitligheten. Detta beror på att intervjuaren kan ha bristande objektivitet i undersökningen och att informanten vars svar publiceras inte överensstämmer med vad en annan potentiell informant skulle ha svarat.²⁷

De dokumentanalyser som ligger till grund för materialet är bland annat nyhetsartiklar och mötesprotokoll. Att använda denna sorts material innebär också potentiella nackdelar för andrahandsbrukaren av materialet. Nackdelar som kan förekomma vid användandet av dokumentanalys är att förstahandsbrukaren inte tolkat texten objektivt och att ursprungskällans trovärdighet är bristfällig. Dessa nackdelar är även viktiga att beakta i granskningen av det material som används för att besvara forskningsfråga tre.

Undersökningen som ligger till grund för att finna en koppling mellan de incidenter måltyper som attackerades vid de incidenter där civila dödsfall förekom består av granskning av rapporter utförda av civila organisationer som behandlar de civilas erfarenheter under insatsen i Libyen. Rapporterna bearbetar tid och plats samt orsaker till bombningen. Eftersom att rapporterna som behandlar denna information stödjer sig på intervjuer med

---

²⁷ Denscombe, 2009, s. 267-269.

personer på plats är det viktigt att beakta de nackdelar som föreligger med intervjuer som insamlingsmetod, särskilt den tillförlitlighet som diskuteras ovan. För att öka validiteten i undersökningen avgränsa författaren att granska tre utredningsrapporter. De tre aktörer som författaren valt att granska är två organisationer; Human Rights Watch (HRW) och FN:s råd för mänskliga rättigheter (UNHRC), samt en nyhetsajt; nytimes.com. Avgränsningen till dessa tre aktörer motiveras med att de, genom att ha läst deras rapporter, varit på plats för att granska flest platser där påstådda bombningar av civila ska ha genomförts.²⁸ Syftet till att använda tre rapporter är att kunna granska en incident som kan ha förbisetts av en aktör. Därför kommer författaren till denna uppsats att analysera de incidenter som granskats av två eller fler av de tre aktörerna.

2.3 Bearbetning av empiri

Att behandla empirin som insamlats i syfte att besvara forskningsfråga ett bedömer författaren som onödigt eftersom avsikten med svaret är att ha en specifik tidpunkt att utgå ifrån i besvarandet av frågorna två och tre. Därför kommer svaret på fråga ett att redovisas i inledningen av analysen i kapitel tre, i syfte att underlätta bearbetningen av övrig empiri. För att besvara forskningsfrågorna två och tre systematiserar författaren NATO:s targetning genom att operationalisera Wardens teori "The enemy as a system" och femringsmodell. Teorin kategoriserar en fiendens måltyp utifrån fem kategorier²⁹, vilket förenklar förklaringen av NATO:s targetning och därmed materialets hanterbarhet.

För att besvara forskningsfråga två används femringsmodellen för att på ett enkelt sätt förklara och kategorisera NATO:s targetning före respektive efter målsättningsändringen i syfte att undersöka om det finns en skillnad i dess val av målkategorier samt att tydliggöra vilken skillnad som identifieras. För att besvara forskningsfråga tre används femringsmodellen för att kategorisera de måltypen som NATO valde att attackera och som resulterade i

---

²⁸ Human Rights Watch, 2012, "Unacknowledged Deaths: Civilian Casualties in NATO's Air Campaign in Libya", Human Rights Watch (HRW), USA, s. 27-55. Hittas på:

http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/libya0512webwcover_0.pdf;

Human Rights Council, 2012, "Report of the International Commission of Inquiry on Libya", Human Rights Council (UNHRC), s. 39-41;

Allen, C., Chivers, C., Delviscio, J., McLean, A., Peçanha, S. & Tse, A. 2011, *Errant NATO Airstrikes in Libya: 13 Cases*. Nytimes.com: http://www.nytimes.com/interactive/2011/12/16/world/africa/nato-airstrikes-in-libya.html?_r=0#page/warehouses [Hämtad 2015-05-16].

²⁹ Warden, John A. III, 1995, "Enemy as a System", *Airpower Journal*, Spring (9). Hittas på: http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/api/api95/spr95_files/warden.htm

civila dödsfall. Kategoriseringen möjliggör en jämförbarhet mellan NATO:s operativa target- ing och de enskilda incidenter där civila var närvarande vid bombningstillfället och förenklar besvarandet av forskningsfråga tre. Bearbetningen av materialet förklaras ytterligare i kapitel tre.

3. Teori

I detta kapitel behandlar författaren den teori som används för att analysera och bearbeta det material som ligger till grund för att besvara problemformuleringen. Inledningsvis moti- veras valet av teori och därefter förklaras den teori som författaren valt; "The enemy as a system". Därefter operationaliseras teorin för att använda den som analytiskt verktyg i ana- lysen av empirin. För att besvara problemformuleringen med större precision har författaren valt att i detta kapitel även förklara delar av den targeting-metod som användes av NATO under OUP. Detta syftar till att ytterligare förklara hur vissa måltyper innebär en större risk att attackera med hänsyn till civila på grund av att målen måste slås ut inom en viss tidsram.

3.1 Motivering av teori

Under OUP användes främst luftmakt för att uppnå målet med operationen. Karakteristiskt för luftmakt är att den brukas för att kunna agera i djupet av operationsområdet och att den kan verka mot såväl taktiska som strategiska måltyper. Sedan början av användandet av luftarenan i krigföringen har luftmaktsteoretiker försökt att identifiera fiendens potentiella tyngdpunkter vilka genom bruket av luftmakt kan angripas och bekämpas. Teorierna varierar i vilken måltyp som är fiendens absoluta tyngdpunkt; civilbefolkningen, de militära styrkorna eller infrastrukturen.³⁰

Eftersom undersökningen i denna uppsats syftar till att identifiera skillnader i targeting krävs en bredare syn på fienden än att endast identifiera den centrala tyngdpunkt som NATO strävade efter att bekämpa. Författaren har därför valt att använda sig av Wardens teori "The enemy as a system" som ställer sig i kontrast till tillvägagångssättet att endast identi- fiera en tyngdpunkt som är generell för alla fiender. Han beskriver istället fienden som ett system bestående av ett flertal komponenter möjliga att angripa.³¹

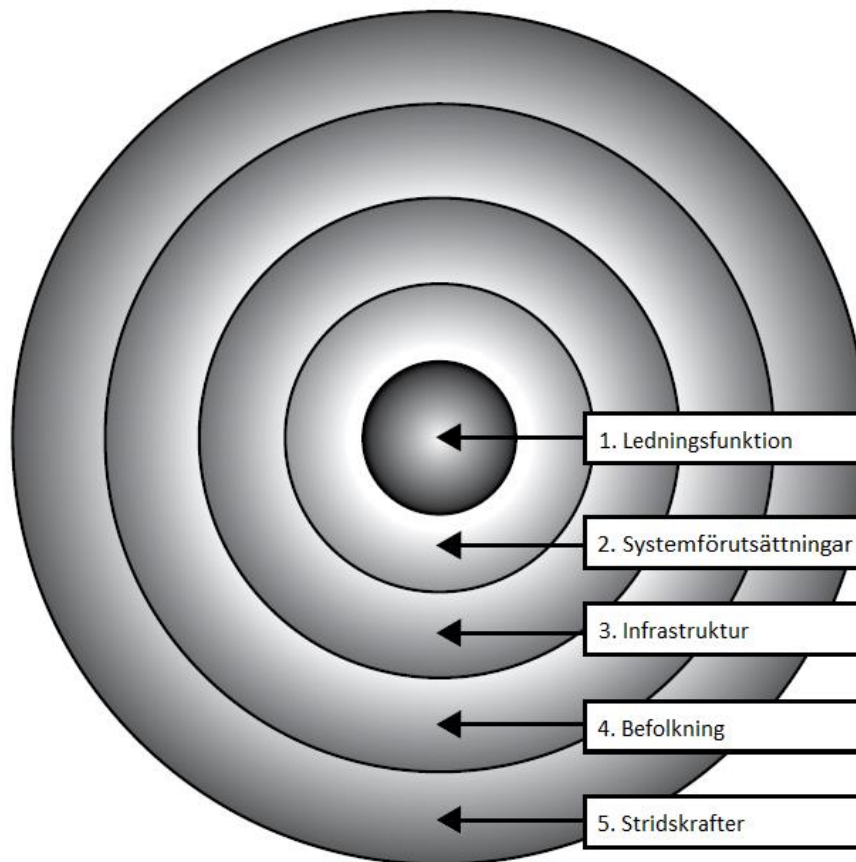
---

³⁰ Gooch, J. 1995, *Airpower: theory and practice*, Cass, s. 1-6.

³¹ Warden, John A. III, 1995.

3.2 The enemy as a system

The enemy as a system syftar till att förenkla processen att förstå fienden och dess uppbyggnad. Han bryter ned fienden i fem komponenter vilka han graderar utefter vilken grad de har betydelse för systemet (fienden) att fungera ändamålsenligt. Komponenterna är, utefter värde, kategoriserade enligt: (1) ledningsfunktion, (2) systemförutsättningar, (3) infrastruktur, (4) befolkning och (5) stridskrafter. För att lättare förstå konceptet omvandlade Warden sin teori till en grafisk modell; femringsmodellen:

Figur 1. Wardens femringsmodell³²

Warden menar att denna modell kan användas för att beskriva de allra flesta system. Inom det militära användningsområdet förklaras det enklast enligt dessa exempel:

1. *Ledningsfunktionen* definieras ofta som en högt uppsatt ledare, militär eller politisk, men kan även innebära den militära styrkans förmåga att leda sina stridsresurser. Kategorin innefattar därmed ledningscentraler och staber.

³² Warden, John A. III, 2011, "Strategy and Airpower", *Air & Space Power Journal* 25 (1): 64-77, s. 67.

2. *Systemförutsättningar*, vilka har en bred omfattning, består av de resurser som den militära funktionen behöver för att kunna fortsätta strida, såsom mat, militärindustri, ammunition och bränsle.

3. *Infrastruktur* innefattar fiendens transportsystem som den förlitar sig på för att förflytta sig och transportera militär materiel. Exempel på infrastruktur är vägar, järnvägar, flygfält och hamnar.

4. *Befolkningen* innefattar de civila som påverkas av konflikten. De kan till exempel vara civila som befinner sig i operationsområdet. De kan också vara befolkningen i intervenerande stat, såsom den amerikanska befolkningen som påverkades indirekt av den amerikanska insatsen i Vietnamkriget.

5. *Stridskrafterna* fungerar som ett skydd av de inre ringarna. De består av militära styrkor vars enda syfte är att försvara de högt värderade kategorierna så att de inte påverkas till den grad att den militära funktionen slås ut.³³

3.3 Operationalisering

För att besvara forskningsfrågorna två och tre använder sig författaren av Wardens femringsmodell för att i kapitel tre analysera och systematisera NATO:s targetning under OUP. Anledningen till detta är att kunna jämföra om det finns en skillnad i NATO:s målvalsfokus innan respektive efter ändringen av målsättningen med operationen. Om en skillnad kan identifieras ska den även användas för att konkretisera hur NATO:s fokus ändrades. Den används också för att kategorisera de måltyper som attackerades vid de incidenter där civila dödsfall förekom. Därmed ska användandet av Wardens teori besvara följande frågeställningar i analysen av materialet:

- Finns det en skillnad i NATO:s targetning utifrån Wardens femringsmodell innan respektive efter ändringen av målsättningen med operationen? Om ja, vilken?
- Vilka målkategorier resulterade i civila dödsfall?

---

³³ Warden, John A. III, 1995.

3.4 Doktrinärt diskussionsunderlag

Kategoriseringen av måltyper används för att besvara forskningsfrågorna på ett systematiskt sätt. För att utveckla diskussionen för huruvida val av måltyper ökar risken för att skada civila i syfte att besvara problemformuleringen med större precision beskriver författaren den targeting-metod som användes under OUP. Metoden definieras utifrån i den amerikanska targeting-doktrinen. Doktrinen förklarar hur vissa mål kräver en förkortad targeting-process (time-sensitive targets, TST) eftersom tidsaspekten är av vikt för att slå ut målet i tid.

3.4.1 Time-sensitive Target (TST)

Ett mål kan graderas i vilken utsträckning den kräver ett snabbt agerande för att bekämpas i tid. Ett TST är ett mål som kräver snabb beslutsfattande och ges ofta till piloten under flyguppdraget, så kallad "dynamic targeting". Målet eller målområdet har alltså inte diskuterats med piloten eller granskats av piloten inför flygpasset. Vid uppkomsten av ett TST ska ledningsfunktionen vidta åtgärder för att en tidssnål identifiering av målet ska kunna ske och för att ett snabbt beslut ska fattas.³⁴ Trots att ledningen ska beakta risken att påverka civila föreligger en större risk under utförandet av ett TST.³⁵ De mål som räknas som TSTs är måltyper som är högt prioriterade för att uppnå mål på den operativa nivån samt måltyper som är synnerligen lönsamma och flyktiga.³⁶ Denna koppling, mellan högprioriterade mål och TSTs, kan användas för att dra slutsatser och diskutera hur en ändring i targeting kan påverka risken att skada civila.

---

³⁴ Joint Chiefs of Staff, 2013, *Joint Publication 3-60 – Joint Targeting*, s. xiii

³⁵ *Ibid*, s. II-32

³⁶ *Ibid*, s. ix.

4. Empiri

I detta kapitel redovisar författaren den empiri som hittats i undersökningen samt en analys av materialet. Inledningsvis redovisas det material som hittats i litteraturen i enlighet med de avgränsningar som gjorts. Därefter analyseras materialet utifrån den operationalisering som gjorts av teorin i kapitel två.

4.1 Målsättningen med OUP

Protester från Libyens civilbefolkning riktade mot den libyska regimen, styrd av Muammar Gadaffi, ledde 2011 till sammandrabbningar där landets ledning försökte förhindra revolutionen med våld. Våldet mot de civila uppmärksammades av FN:s säkerhetsråd, som den 26 februari antog resolution 1970 (UNSCR 1970).³⁷ Resolutionen refererade till "Responsibility to Protect" (RtoP) och vädjade till regimen att avbryta den våldsamma behandlingen av civila.³⁸ Då våldet fortsatte antogs den 17 mars ytterligare en resolution, UNSCR 1973.³⁹ Den bemyndigade stater och organisationer att vidta alla erforderliga åtgärder för att skydda den libyska civilbefolkningen samt att upprätta och upprätthålla en NFZ i det libyska luftrummet.⁴⁰

Resolutionen tolkades olika av de deltagande nationerna. Redan innan OUP inleddes fanns det åsikter hos de deltagande nationerna om att den libyska regimen var tvungen att störtas för att få slut på inbördeskriget.⁴¹ Den skilda tolkningen av resolutionen resulterade i en skiljaktighet inom koalitionen, nationerna emellan. De hade skilda åsikter om fundamentala frågor inom operationen, däribland det själva syftet med OUP. Målet med operationen ändrades därför successivt från en att vara en defensiv operation till att bli en offensiv. Ändringen skedde trots att inte alla nationer inom koalitionen stödde den nya målsättningen med operationen⁴² och att det mandatet från FN inte ändrades under Libyeninsatsens gång.⁴³

---

³⁷ Lindvall & Forsman, 2012, s. 13.

³⁸ UN Security Council Resolution 1970 (26 februari 2011) UN Doc S/RES/1970, s. 1.

³⁹ Lindvall & Forsman, 2012, s. 13.

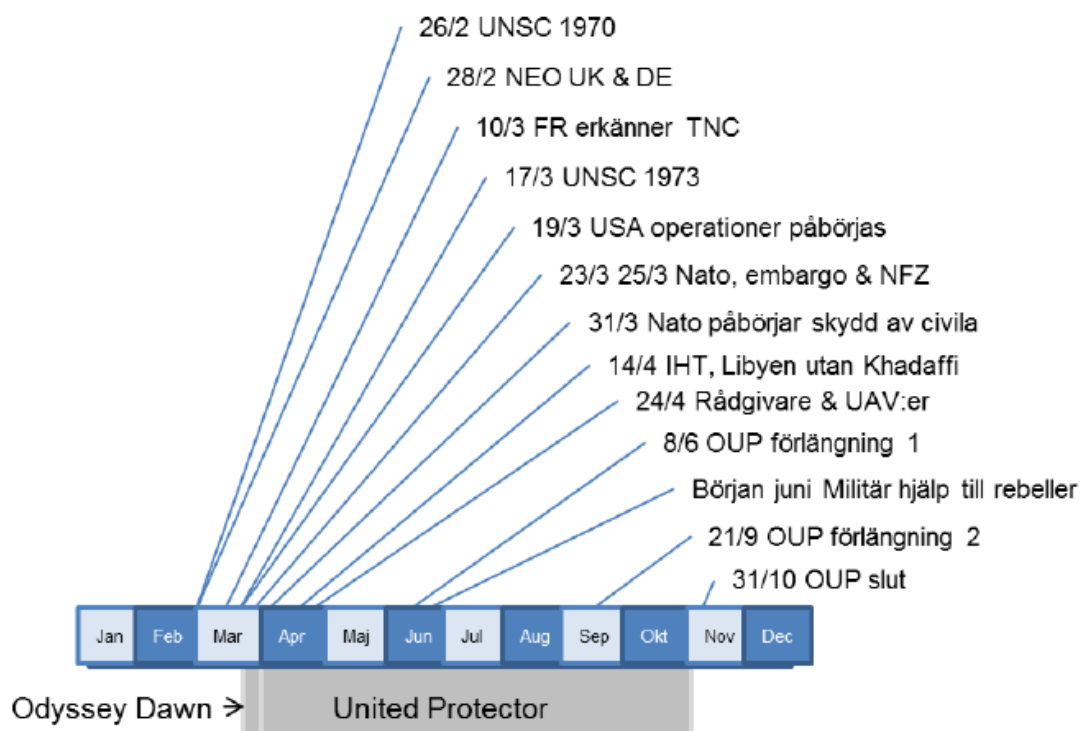
⁴⁰ UN Security Council Resolution 1973 (17 mars 2011) UN Doc S/RES/1973, s. 2.

⁴¹ Lindvall & Forsman, 2012, s. 14.

⁴² Engelbrekt, K., Mohlin, M. & Wagnsson, C. 2014, *The NATO intervention in Libya: lessons learned from the campaign*, Routledge, New York, NY; Abingdon, Oxon, s. 34.

⁴³ Lindvall & Forsman, 2012, s. 14.

Målsättsändringen av operationen visas tydligast i form av det stöd som gavs till rebellerna i syfte att styrka deras slagkraft mot Gadaffiregimen. Stödet bestod i huvudsak av materiellt bistånd i form av vapen och ammunition samt utbildning och rådgivning i striderna mot regimens styrkor och inleddes inom vissa nationer redan under våren.⁴⁴

Figur 2. "Den politiska händelseutvecklingen under Libyenkampanjen"⁴⁵

I figuren ovan beskrivs hur den politiska inställningen utvecklades under Libyeninsatsen. De individuella nationernas politiska målsättning är inte definierad i figuren utan endast den samlade koalitionen. Att uppmärksamma i figuren är skiftet av den politiska ståndpunkten i början av juni då det militära stödet av rebellstyrkorna i landet inleddes.

4.2 NATO:s targeting under OUP

NATO tog över ledningen av Libyeninsatsen i slutet av mars, vilket blev startskottet för Operation Unified Protector. De tog över efter en amerikanskt ledd operation som bestod av ett flertal nationella bistånd.⁴⁶ Stora delar av det skedet av insatsen syftade till att skapa en

⁴⁴ Lindvall & Forsman, 2012, s. 14-15.

⁴⁵ Ibid, s. 15.

⁴⁶ Engelbrekt, Mohlin, & Wagnsson, 2014, s. 117.

handlingsfrihet i insatsområdet genom att slå ut det libyska luftförsvaret samt dess ledningsfunktion. Parallellt genomfördes flygpass som syftade till att skydda civilbefolkningen.⁴⁷

Vid skiftet av ledningen av insatsen hade, genom den amerikanskledda operationen, luftöverlägsenhet i libyskt luftrum uppnåtts och NATO:s huvuduppgift blev därmed att skydda de civila från hotet på marken.⁴⁸ NATO:s val av måltyper var under hela operationen fokuserade i resurser tillhörande den libyska regimen eftersom de, till skillnad från rebellerna, besatt reguljära stridskrafter.⁴⁹ För att upprätthålla handlingsfriheten i det libyska luftrummet behöll de uppgiften att upprätthålla en NFZ och bekämpade därför mål som hotade utförandet av koalitionen flyguppdrag, såsom luftvärnspjäser, under hela OUP.⁵⁰

I inledningen av OUP fokuserades markmålsbekämpningen på fasta mål i form av bland annat ammunitionsförråd och byggnader. Under maj ändrades NATO:s fokus till att angripa rörliga mål.⁵¹ I början av juni påbörjades ett nytt skede av de allierades krigföring. Alliansen började, istället för att endast reagera på regimen styrkors anfall mot civila, även angripa de libyska reguljära C2-resurserna.⁵² Detta målval motiverades med att det syftade till att försvaga regimen förmåga att leda attacker mot civilbefolkningen.⁵³ Under juni reducerades antalet mål möjliga att attackera på grund av ett skifte i regimen styrkors krigföring. De började då använda civila egendomar och fordon i deras krigföring samt placera militära mål i närheten av civila. Detta i syfte att NATO skulle komma att oavsiktligt träffa civila och därmed få media att påverka stödet för NATO negativt.⁵⁴ Mål möjliga att attackera reducerades därför eftersom NATO ville undvika skada på civila.⁵⁵ NATO hade under OUP endast tillgång till fåtal markoperativa trupper. Detta resulterade i en otillräcklig underrättelseförmåga om distinktionen mellan militära mål och civilbefolkningen. På grund av osäkerhet i distinktionen samt strikta handlingsregler missades därför ett flertal anfallstillfällen.⁵⁶

---

⁴⁷ Lindvall & Forsman, 2012, s. 37.

⁴⁸ Engelbrekt, Mohlin, & Wagnsson, 2014, s. 117.

⁴⁹ Lindvall & Forsman, 2012, s. 14.

⁵⁰ Engelbrekt, Mohlin, & Wagnsson, 2014, s. 117.

⁵¹ Ibid, s. 39.

⁵² Lindvall & Forsman, 2012, s. 17.

⁵³ Engelbrekt, Mohlin, & Wagnsson, 2014, s. 77.

⁵⁴ Lindvall & Forsman, 2012, s. 77.

⁵⁵ Engelbrekt, Mohlin, & Wagnsson, 2014, s. 117.

⁵⁶ Ibid, s. 119; Lindvall & Forsman, 2012, s. 70.

I andra hälften av augusti inleddes en upprensningsinsats mot regimen:s sista befästningar, vilken inleddes med anfallet av Tripoli. I och med stadens fall fanns få regimtrogna styrkor kvar och NATO:s fokus förflyttades till de få kvarstående regimtrogna städerna, däribland staden Sirte. Efter Sirtes fall den 31 oktober avslutades OUP.⁵⁷

Under OUP utfördes 9700 attackuppdrag och 5900 målbekämpningar. Utav dessa var huvuddelen, cirka två tredjedelar, så kallade dynamiska uppdrag (*dynamic strikes*). Övriga var sedan tidigare kända mål vilka tilldelats piloten under planeringen inför det individuella uppdraget.⁵⁸ Måltyper som prioriterades generellt under operationen var taktiska markbaserade mål, såsom stridsfordon och artilleripjäser, vilka utgjorde lite mindre än hälften av alla bekämpade mål.⁵⁹

4.3 Civila dödsfall

Under och efter Operation Unified Protector genomförde ett flertal ickestatliga aktörer granskningar av platser där påstådda NATO-bombningar av civila ska ha inträffat. Deras redogörelse angående antalet civila dödsfall och antalet incidenter orsakade av NATO skiljer sig rapporterna emellan. En granskning av de tre rapporter som författaren avgränsat sitt empiriska material till visar att sju av de incidenter som identifierats som bombningar utförda av NATO där civila dödsfall förekommit är gemensamma för två av de tre aktörerna.⁶⁰ De beskrivs i detalj i följande avsnitt.

4.3.1 19 juni (Souk al-Juma)

Byggnaden som bombades i Souk al-Juma, ett av Tripolis distrikt, var ett bostadshus. Enligt vittnen fanns inga Gadaffistyrda styrkor på platsen vid tidpunkten för bombningen. Under ett pressmeddelande i anslutning till incidenten samt i korrespondens med FN:s utredningskommission meddelade NATO att det var en felträff. Den ska ha orsakats av ett tekniskt fel med en av de två missiler som användes under ett attackuppdrag mot ett militärt mål i närheten av det drabbade bostadshuset.⁶¹

---

⁵⁷ Lindvall & Forsman, 2012, s. 43.

⁵⁸ Ibid, s. 40.

⁵⁹ Ibid, s. 39.

⁶⁰ Human Rights Watch, 2012, s. 27-55; Human Rights Council, 2012, s. 39-41;

Allen, C., Chivers, C., Delviscio, J., McLean, A., Peçanha, S. & Tse, A, 2011.

⁶¹ Ibid, s. 36, 38.

4.3.2 20 juni (Sorman)

Målet hade av NATO identifierats som en C2-nod och enligt deras underrättelse fanns inga civila på platsen under fällningstillfället.⁶² Platsen var en inmurad anläggning vaktad av beväpnade styrkor. Enligt intervjuer med familjemedlemmar och personal på platsen var anläggningen en farm tillhörande en pensionerad officer och att de beväpnade männen var väktare som skyddade familjen från den pågående konflikten. På platsen hittades ett fåtal militära klädesplagg vilka familjemedlemmarna inte visste något om. Enligt dem ska anläggningen inte ha använts till militärt bruk.⁶³

4.3.3 4 augusti (Zliten)

Den information given UNHRC av NATO förklarar målet i Zliten som ett bostadshus där militär ledning bedrevs.⁶⁴ Enligt en intervju med residenten till det bombade huset, Mustafa al-Morabit, hade huset bredvid använts i militärt syfte tidigare under konflikten. På grund av detta hade de lämnat bostaden, för att undvika att bli bombade av NATO. När de militära styrkorna lämnade huset återvände al-Morabit med sin familj och två dagar senare bombades huset av NATO.⁶⁵

4.3.4 8 augusti (Majer)

Incidenten i Majer var under Libyenkonflikten det fall där flest civila omkom. Två bomber fälldes på platsen, varav båda dödade civila. Antalet som dödades i de två olika fällningarna skiljer sig rapporterna emellan.⁶⁶ Efter den första bombningen sprang flera människor ut för att hjälpa de drabbade. Några minuter senare fälldes den andra bomben och ett flertal av de som kom till undsättning dog och skadades.⁶⁷

NATO hävdar att platsen användes som en militär samlingsplats för styrkor som aktivt deltog i attacker mot civila. De har dessutom uttalat sig om att många av de regimstyrda styrkorna vid den här tidpunkten av konflikten bar civila kläder.⁶⁸

---

⁶² Human Rights Council, 2012, s. 39.

⁶³ Human Rights Watch, 2012, s. 39-42.

⁶⁴ Human Rights Council, 2012, s. 41.

⁶⁵ Human Rights Watch, 2012, s. 33; 35.

⁶⁶ Ibid, s. 27; Allen, C., Chivers, C., Delviscio, J., McLean, A., Peçanha, S. & Tse, A, 2011; Human Rights Council, 2012, s. 16.

⁶⁷ Human Rights Watch, 2012, s. 27.

⁶⁸ Human Rights Council, 2012, s. 41.

4.3.5 29 augusti (Bani Walid)

Markmålsbekämpningen den 29 augusti i Bani Walid motiverades av NATO med att den var en stor ledningsplats och att den användes för att planera attacker mot civilbefolkningen.⁶⁹ I januari 2012 besökte HRW platsen och fann då vinteranpassade militära kläder och ett raketvapen av typ ”Rocket 63” ovanpå ruinspillrorna. Vapentypen användes under konflikten av såväl Gadaffistyrda styrkor som rebeller och kan ha lämnats där under stridigheter på platsen efter bombningen. I ruinerna hittades inga andra bevis på att byggnaden ska ha använts som militär ledningsplats.⁷⁰

4.3.6 25 september (Sirte)

Incidenten den 25 september har inte kommenterats av NATO och är inte heller en av de som FN:s utredningskommission granskat. Enligt HRW och NY Times som utredde platsen var byggnaden en bostad tillhörande en general inom den libyska militären.⁷¹ Detta ska ha gjort byggnaden till ett legitimt militärt mål men enligt NATO-uttalanden till HRW ska inga specifika individer ha använts som skäl till att angripa ett mål.⁷²

4.4 Analys

I detta delkapitel besvarar författaren inledningsvis forskningsfråga ett i syfte att kunna utgå från tidpunkten för målsättningsändringen i analysen av materialet. Därefter besvaras de frågeställningar som formulerats utifrån operationaliseringen av teorin ”The enemy as a system”, inledningsvis NATO:s targetning före och efter målsättningsändringen och därefter kategoriseras de måltyper som resulterade i civila dödsfall enligt Wardens femringsmodell.

4.4.1 Forskningsfråga 1: När ändrades målsättningen med OUP?

I granskningen av materialet kan man beskriva målsättningsändringen som successiv. Ett flertal nationer var tidigare än andra att ändra den politiska inställningen till insatsen. Det som markerar NATO:s ändring av målsättningen är den tidpunkt då de inleder ett militärt stöd till rebellerna i syfte att störta den libyska regimen. NATO:s militära stöd inleds i början

---

⁶⁹ Ibid, s. 39.

⁷⁰ Human Rights Watch, 2012, s. 43-47.

⁷¹ Ibid, s. 47-50; Allen, C., Chivers, C., Delviscio, J., McLean, A., Peçanha, S. & Tse, A, 2011.

⁷² Human Rights Watch, 2012, s. 50

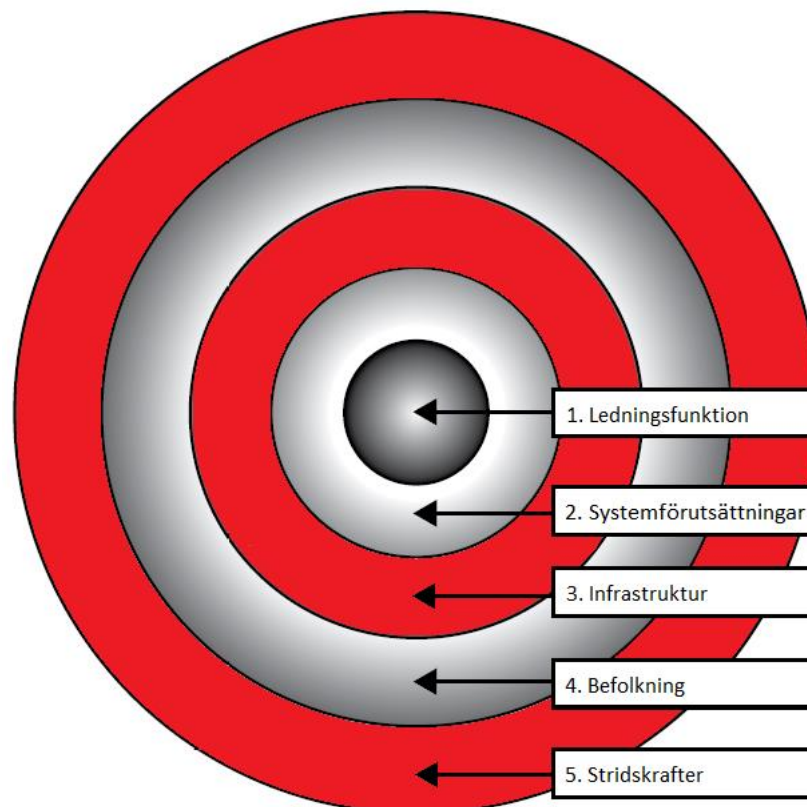
av juni och är därmed den tidpunkt som kommer att användas för att analysera det insamlade empiriska materialet samt för att besvara forskningsfrågorna.

4.4.2 Finns det en skillnad i NATO:s targetering innan respektive efter ändringen av målsättningen med operationen? Om ja, vilken?

I början av juni, sammanfallande med målsättningsändringen, sker en klar förändring i NATO:s targetering. För en djupare och tydligare förståelse för förändringen delar författaren upp NATO:s targetering i *före* och *efter* målsättningsändringen:

Före

Före målsättningsändringen fokuserades NATO:s targetering kring fasta mål, såsom ammunitionsförråd, samt regimens marktrupper som hotade civilbefolkningens säkerhet. Enligt teorin som beskrivs i kapitel två är dessa två måltyper kopplade till femringsmodellens andra ring; systemförutsättningar, samt dess femte ring; *stridskrafter*. NATO:s fokus redovisas på enklaste sätt genom att använda den grafiska modellen:

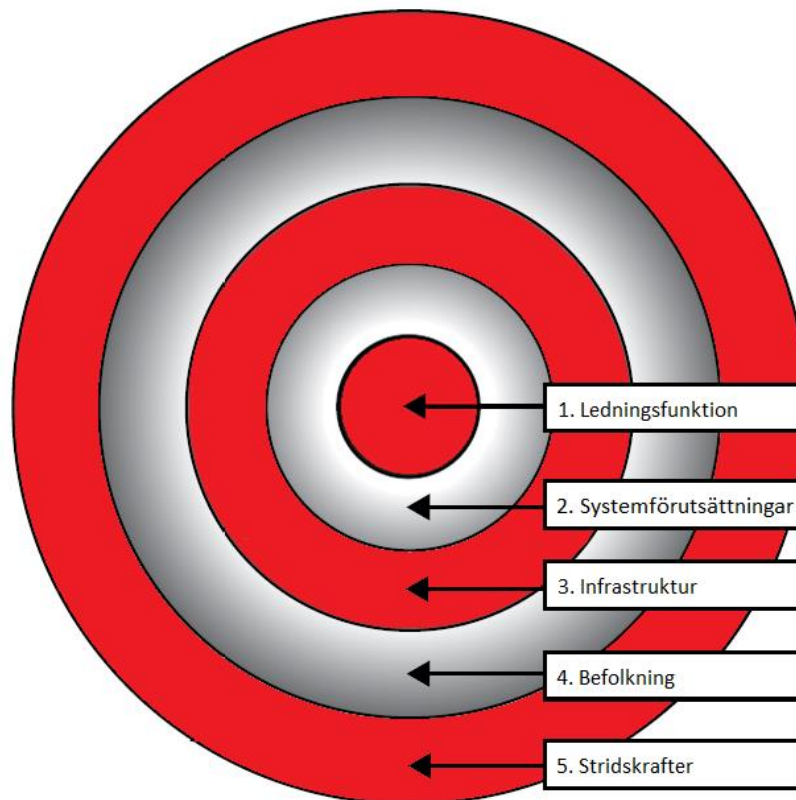

Figur 3. NATO:s targetering före ändringen av målsättningen med OUP⁷³

⁷³ Modellen grundas på femringsmodellen från: Warden, John A. III, 2011, s. 67.

Efter

I mitten av juni, strax efter ändringen av målet med operationen, påbörjades en ny fas av NATO:s targetting. Fokuset förflyttades från att enbart attackera fasta systemförutsättningar och regimens stridskrafter till att slå ut regimens militära ledningsfunktion. Genom att använda Wardens femringsmodell påvisas NATO:s nya fokus efter målsättningsäringen:

Figur 4. NATO:s targetting efter ändringen av målsättningen med OUP⁷⁴

4.4.3 Vilka målkategorier resulterade i civila dödsfall?

För att besvara denna fråga gör författaren först en sammanställning av den empiri som berör de attacker som resulterade i civila dödsfall. Totalt registrerades sex attackuppdrag som orsakade civila dödsfall. NATO uttalade sig om fem av fallen. Ett berodde på ett ammunitionsfel och analyseras därför inte på grund av den avgränsning som gjorts i undersökningen att endast analysera civila dödsfall kopplade mot NATO:s targetting. De övriga fyra fallen som NATO uttalade sig om förklarades som bombningar av legitima militära mål men var egentligen civila bostäder. I det sjätte och sista fallet finns ingen klarlagd information till

⁷⁴ Modellen grundas på femringsmodellen från: Warden, John A. III, 2011, s. 67.

varför målet angreps av NATO. Däremot menar två av de tre organisationerna att målet attackerades i syfte att bekämpa en libysk general. I Tabell 1 redovisas en sammanställning av de olika fall där civila dödsfall förekommit:

Datum	Plats	Uttalande från NATO	Måltyp
19-jun	Souk al-Juma	Ammunitionsfel	-
20-jun	Sorman	Militärt mål	C2-plats
04-aug	Zliten	Militärt mål	C2-plats
08-aug	Majer	Militärt mål	Militär samlingsplats
29-aug	Bani Walid	Militärt mål	C2-plats
25-sep	Sirte	Inget uttalande	Militär ledare

Tabell 1. Incidenter då civila dödsfall förekommit

Kolumnen längst till höger beskriver de måltyper som kan kategoriseras med hjälp av Wardens femringsmodell. De fem måltyper som ämnades attackerades vid de fem incidenter som orsakades av brister i NATO:s targetering. De måltyper benämnda "C2-plats" samt "militär ledare" tillhör, enligt Wardens definition av hans olika kategorier, kategorin *ledningsfunktion*. Incidenten den 8 augusti tillhör, till skillnad från de övriga, Wardens yttersta ring: *stridskrafter*. Tabellen ovan kan därmed omvandlas till följande:

Datum	Plats	Målkategori
20-jun	Sorman	Ledningsfunktion
04-aug	Zliten	Ledningsfunktion
08-aug	Majer	Stridskrafter
29-aug	Bani Walid	Ledningsfunktion
25-sep	Sirte	Ledningsfunktion

Tabell 2. Målkategorier som attackerades och resulterade i civila dödsfall

5. Resultat

Detta kapitel syftar till att besvara forskningsfrågorna två och tre.

5.1.1 Forskningsfråga 2: Ändrades NATO:s targeting efter målsättsändringen? Om ja, hur?

Den analys av materialet som redovisas i avsnitt 4.4.2 påvisar en stark förändring av NATO:s targeting efter ändringen av målsättningen med operationen. Istället för att fokusera på de systemförutsättningar och stridskrafter som brukades av regimen för att skada civila attackerades ledningsfunktionen i syfte att slå mot fiendens centrala funktioner i femringsmodellen.

5.1.2 Forskningsfråga 3: Vilka kopplingar mellan de incidenter där civila dödsfall förekommit och NATO:s targeting kan identifieras?

Besvarandet av denna frågeställning underlättas genom en återkoppling till Tabell 2 som redovisas i analysen:

Datum	Plats	Målkategori
20-jun	Sorman	Ledningsfunktion
04-aug	Zliten	Ledningsfunktion
08-aug	Majer	Stridskrafter
29-aug	Bani Walid	Ledningsfunktion
25-sep	Sirte	Ledningsfunktion

Tabell 2. Målkategorier som attackerades och resulterade i civila dödsfall

Genom att se till tabellens första kolumn påvisas att samtliga bombningar som ledde till civila dödsfall skedde efter ändringen av målsättningen och därmed efter NATO:s ändring av targeting. Fyra av de fem incidenterna berodde på att regimens ledningsfunktion bombades.

6. Slutsats och diskussion

Detta kapitel inleds med en återkoppling till kapitel ett, två och tre och det tillvägagångssätt som använts för att besvara problemformuleringen. Därefter besvaras problemformuleringen utifrån de slutsatser som kan dras utifrån empirin, besvarandet av forskningsfrågorna samt det doktrinära diskussionsunderlag som redovisas i kapitel tre. Slutligen förs en diskussion kring hur undersökningen ställer sig i relation till tidigare forskning samt dess betydelse för den militära yrkesrollen.

6.1 Slutsats

Civila dödsfall orsakade av en insatsstyrka i konflikter har under de senaste årtiondena blivit alltmer hörsammade. Dessutom påverkas moralen hos en insatsstyrka negativt av skada på civila under en insats. Detta i kombination av att väpnade humanitära interventioner förväntas ha låga antal civila dödsfall men fortfarande orsakar oönskad påverkan på civila ligger till grund för det forskningsproblem som denna uppsats grundar sig på. Genom tidigare forskning utförd av James Pattison avgränsades problemet till att undersöka Libyenkonflikten utifrån ändringen av målsättning med operationen samt den targetering som brukades av NATO under operationen. Pattison formulerade i sin tes att målsättningsändringen bör ha ändrat NATO:s targetering och att det i sin tur ska ha ökat risken att skada civila. Pattisons tes bröts ned av författaren till tre forskningsfrågor vilka syftade till att (1) finna tidpunkten för ändringen av målsättningen med OUP, (2) undersöka om NATO:s targetering ändrades efter målsättningsändringen samt (3) risken att orsaka civila dödsfall.

De tre forskningsfrågorna besvarades genom att insamla material utifrån en kvalitativ textanalys samt genom att operationalisera Wardens teori "The enemy as a system" för att analysera den insamlade empirin. Genom operationaliseringen tilläts en kategorisering av de måltyper som attackerades av NATO samt de val av måltyper som resulterade i civila dödsfall, vilket underlättade besvarandet på forskningsfrågorna. Det insamlade materialet, svaren på forskningsfrågorna samt det doktrinära diskussionsunderlaget som förklaras i kapitel tre används i detta kapitel för att besvara problemformuleringen som denna uppsats grundas på: **Hur ökade NATO:s risk att döda civila i och med ändringen av den målsättningen med Libyeninsatsen?**

Att NATO ökade risktaganden gentemot civila i syfte att slå ut ledningsfunktionen av den libyska regimen är, genom svaret på forskningsfråga tre, relativt klart. Det som inte behandlas för att besvara forskningsfrågorna är den libyska regimens ändring av deras krigföring i mitten av juni. De började då att klä sig civilt och använda civila byggnader i syfte att bruka civilbefolkningen som mänskliga sköldar samt att få NATO att bomba civila för att sänka stödet från de libyska invånarna. Svaret på forskningsfråga två indikerar, till viss del, att den libyska taktiken fungerade eftersom NATO de facto bombade civila av misstag. Misstagen berodde dock inte på att de libyska militära målen var i närheten av civila byggnader utan att NATO misstog civila byggnader för att användas i militärt bruk. De civila dödsfallen orsakades därför med stor sannolikhet på grund av felaktig underrättelse och därmed felaktig targetning, till största del av regimens ledningsfunktion.

Genom att använda det doktrinära diskussionsunderlaget som förklaras i kapitel tre kan potentiella anledningar till bombningen grundad på felaktig underrättelse utvecklas ytterligare. Den amerikanska doktrinen beskriver att en targetning-process kan behöva tidsbegränsas om måltypen som ska attackeras är av hög prioritet och/eller om den är flyktig och därför måste angripas inom en viss tidsram (mål av typen TST). Efter ändringen av målsättningen prioriterades måltyper vilka inom Wardens teori klassas som *ledningsfunktion*. Eftersom dessa, till skillnad från systemförutsättningar (såsom ammunitionsförråd), till viss del är flyktiga kan måltyper tillhörande ledningsfunktionen klassas som flyktiga samt av hög prioritet och därmed som TST:s. I det udda fallet där civila dödsfall förekom (bombningen av Majer den 8 augusti) bombades istället den libyska regimens stridskrafter vid en militär samlingspunkt. Trots att målet inte var högt prioriterat kan det ha klassats som flyktigt och därmed också som ett TST. Trots medvetenheten om risken att skada civila vid en bombning av en TST föreligger det en större risk gentemot civila på grund av tidsbristen att avgöra målets identitet.

6.1.1 Sammanfattning

Ändringen av målsättningen resulterade i en ändring av NATO:s targetning. Trots att syftet med operationen var att skydda civila påbörjades bombningar av civila hus efter målsättningsändringen. De civila husen var byggnader där regimens ledningsfunktion tros ha befunnit sig. Dock visade de sig vara civila bostäder. Målens betydelse för att bryta ned den

libyska regimen prioriterades. Därmed prioriterades verkan i målet och en nedbrytning av det libyska militära systemet före skyddet av de civila. Genom ändringen av målsättningen och NATO:s targeting ändrades syftet med operationen och därmed gällde inte de förutsättningar som W. J. Fenrick formulerar som grundläggande för att uppnå nollvisionen av civila dödsfall.

6.2 Diskussion

Den slutsats som redovisas ovan är en utveckling av Pattisons tes om att målsättningsändringen påverkade NATO:s beteende till vara mer riskfyllt gentemot den libyska civilbefolkningen. Tesen visar sig, genom denna undersökning, stämma eftersom NATO:s fokus skiftade från att slå ut de funktioner som var ett direkt hot mot civilbefolkningen till att slå ut den libyska militära funktionen totalt. Denna undersökning stödjer därmed Pattisons slutsatser i hans forskning om att inledningen med insatsen var moraliskt försvarbar men att målsättningsändringen påverkade insatsens moral negativt på grund av syftet med en VHI.

Denna slutsats stödjer även Kupermans forskning om att ändringen av målsättningen påverkade OUP negativt. Huruvida en oförändrad målsättning hade påverkat antalet döda civila orsakade av NATO kan med denna undersökning inte utredas. Inte heller kan den besvara om fler eller färre liv räddades genom ändringen av målsättningen, vilket Kuperman utreder utifrån det militära stödet till rebellerna. I kontrast till Pattison och Kuperman utreder denna uppsats NATO:s krigföring och misslyckandet med att undvika civila i deras markmålsbekämpningar i syfte att kunna utveckla Fenricks forskning för att uppnå en nollvision om civila dödsfall.

I Fenricks undersökning av Kosovokriget 1999 undersöker även han NATO:s targeting och misslyckandet att undvika civila dödsfall. Den slutsats som han drar utifrån sin undersökning är att en nollvision inte kan uppnås i en konflikt som utspelar sig i eller i anslutning till tätbefolkade områden. Undersökningen i denna uppsats påvisar en förbättring i NATO:s distinktion till civila men att de civilnära förutsättningarna påverkar en militär organisations förmåga att undvika att påverka civila med deras krigföring. Undersökningen i denna uppsats bygger vidare på Fenricks forskning i syfte att minimera civila skador och civila dödsfall i framtida konflikter.

6.2.1 Forskningens betydelse för yrkesrollen

Uppsatsen fokuseras kring brister i att undvika skada på civila under en insats och identifierar brister som förekom under Operation Unified Protector. Denna uppsats är därför av betydelse för hela den militära världen eftersom de brister som urskiljs i slutsatsen kan vara skillnaden på liv och död för civila i ett insatsområde. Slutsatserna i denna uppsats är desto mer betydelsefulla då insatserna blir alltmer inriktade på att bidra med enbart flygstridskrafter i dagens konflikter, t.ex. det amerikanska biståndet i kriget mot ISIL.

Forskningen har dessutom betydelse på den individuella nivån. Att veta att man dödat civila av misstag under ett attackuppdrag eller att man pekat ut ett mål som militärt när det egentligen är civilt påverkar moralen enormt hos en militär officer och soldat. Genom att ändra tillvägagångssättet i hur man genomför en väpnad humanitär insats utifrån denna uppsats kan civila liv komma att räddas.

Litteratur och referensförteckning

Litteratur

- Börjesson, M. & Palmblad, E. 2007, *Diskursanalys i praktiken*, Liber, Malmö.
- Corum, J.S. & Johnson, W.R. 2003, *Airpower in small wars: fighting insurgents and terrorists*, University Press of Kansas, Lawrence, Kan.
- Denscombe, M. 2009, *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Studentlitteratur, Lund.
- Engelbrekt, K., Mohlin, M. & Wagnsson, C. 2014, *The NATO intervention in Libya: lessons learned from the campaign*, Routledge, New York, NY; Abingdon, Oxon.
- Gooch, J. 1995, *Airpower: theory and practice*, Cass.
- Joint Chiefs of Staff, 2013, *Joint Publication 3-60 – Joint Targeting*
- Mohlin, M., Wagnsson, C. & Engelbrekt, K. 2014, *The NATO Intervention in Libya: Lessons learned from the campaign*. Routledge Ltd, GB.
- Scheid, D. E. 2014, *The ethics of armed humanitarian intervention*, Cambridge University Press, New York.
- Scheid, D.E. 2014, *The Ethics of Armed Humanitarian Intervention*, Cambridge University Press, New York.

Artiklar

- Fenrick, W.J. 2001, "Targeting and Proportionality during the NATO Bombing Campaign against Yugoslavia", *European Journal of International Law* 12 (3): 489-502.
- Flyvbjerg, B. 2006, "Five Misunderstandings About Case-Study Research", *Qualitative Inquiry* 12 (2): 219-245.
- Kuperman, A.J. 2013, "A Model Humanitarian Intervention? Reassessing NATO's Libya Campaign", *International Security* 38 (1): 105-136.
- Nordin, A.H.M. & Öberg, D. 2014, "Targeting the Ontology of War: From Clausewitz to Baudrillard", *Millennium - Journal of International Studies* 43 (2): 392-410.
- Pattison, J. 2011, "The Ethics of Humanitarian Intervention in Libya", *Ethics and International Affairs* 25 (3): 271-277.
- Warden, John A. III, 2011, "Strategy and Airpower", *Air & Space Power Journal* 25 (1): 64-77.
- Wright, J. D. 2012, "'Excessive' ambiguity: analyzing and refining the proportionality standard", *International Review of the Red Cross* 94 (886): 819-854.

Rapporter

Lindvall, A. & Forsman, D. & Totalförsvarets forskningsinstitut, 2012, "Internationella insatser i Libyen 2011". Avdelningen för försvarsanalys, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Stockholm.

Human Rights Council, 2012, "Report of the International Commission of Inquiry on Libya", Human Rights Council (UNHRC).

Elektroniska källor

Allen, C., Chivers, C., Delviscio, J., McLean, A., Peçanha, S. & Tse, A. (2011). *Errant NATO Airstrikes in Libya: 13 Cases*. Nytimes.com:
http://www.nytimes.com/interactive/2011/12/16/world/africa/nato-airstrikes-in-libya.html?_r=0#page/warehouses [Hämtad 2015-05-16].

Human Rights Watch, 2012, "Unacknowledged Deaths: Civilian Casualties in NATO's Air Campaign in Libya", Human Rights Watch (HRW), USA. Hittas på:
http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/libya0512webwcover_0.pdf

Kaplan, R. 2014. *Obama says it again: No ground troops in Iraq*. Cbsnews.com:
<http://www.cbsnews.com/news/obama-says-it-again-no-ground-troops-in-iraq/>
[Hämtad 2015-04-07].

Warden, John A. III, 1995, "Enemy as a System", *Airpower Journal*, Spring (9). Hittas på:
http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/apj/apj95/spr95_files/warden.htm

Övrigt

UN Security Council Resolution 1970 (26 februari 2011) UN Doc S/RES/1970

UN Security Council Resolution 1973 (17 mars 2011) UN Doc S/RES/1973